

Celem projektu jest przedstawienie **specyfiki koncepcji soteriologicznej**, która ukształtowała się w **środowisku ezoterycznym istniejącym w latach 1918-1939 w miejscowości Wisła na Śląsku Cieszyńskim**. Jego członkowie pochodzili z rozmaitych miejsc w Polsce, ale wybrali Wisłę jako miejsce zamieszkania i swojej działalności. Chcąc szerzyć wizję zbawienia świata prowadzili **rozległą działalność wydawniczą**. Na łamach ezoterycznych publikacji przedstawiali program, który systematycznie realizowany miał prowadzić do specyficznemu rozumianego zbawienia. Starali się nie tylko namawiać czytelników swoich pism do zainteresowania sprawami ducha ale także podejmowali różne inicjatywy społeczne, takie jak założone przez Józefa Chobota (1875-1942) **Bractwo Odrodzenia Narodowego**. Co szczególnie ważne, w ukształtowanym w wiślańskiej społeczności soteriologicznym programie **Polska odgrywać miała kluczową rolę jako Chrystus Narodów i przewodniczka do urzeczywistnienia Chrześcijańskiego Królestwa na Ziemi**.

W wyniku licznych kwerend archiwalnych i bibliotecznych zostały zgromadzone liczne materiały źródłowe, zarówno **publikowane** jak i **niepublikowane**. Na wstępie, opierając się na archiwaliach, przedstawione zostanie środowisko ezoteryczne w Wiśle, jego historia oraz charakterystyka. Na podstawie zawartości materiałów źródłowych i archiwalnych zrekonstruowany zostanie także **profil ideowy kręgu**, poglądy wiślańskiej grupy dotyczące struktury wszechświata, a także antropologia i eschatologia ezoteryczna. Dalsze badania obejmą koncepcje w których człowiek sam podejmuje decyzje o własnym wyzwoleniu „z więzów materii” co w konsekwencji ma prowadzić do „bytowania w świecie ducha”. Wiślańscy ezoterycy proponowali tu szereg technik, dzięki którym można pokonać własne ograniczenia i jednocześnie rozwijać się duchowo. Postulowali oni także że kluczem jest tu indywidualizacja wiary i subiektywne doświadczenie. Na drodze ewolucji dusza każdej istoty ma przechodzić przez szereg wcieleń i w zależności od indywidualnych doświadczeń dążyć „ku światłu” lub też „w stronę grubej materii”.

Reinkarnacja jest trzonem wiślańskiej filozofii, dlatego zostanie jej poświęcony osobny podrozdział projektu. Ludzie, wedle nauk wiślańskiego kręgu, nie są osamotnieni w poszukiwaniu duchowego wyzwolenia. W walce z siłami ciemności i materii (gdyż ta powiązana jest tu ze złem i tożsama z duchowym upadkiem człowieka) wspierają ludzi tzw. **Wyzwoliciele**. Przyjmują oni rozmaite postacie, zarówno aniołów, teozoficznych Mahatmów czy też wielkich nauczycieli ludzkości takich jak Budda czy Mojżesz. Najważniejszą postacią w ich kręgu jest Jezus Chrystus, którego nauki miały zostać sfalszowane – stąd wynika wiślańska krytyka Biblii i organizacji kościelnych. Często na łamach wiślańskich czasopism i publikacji pojawiają się wyjaśnienia dotyczące prawdziwego znaczenia chrystusowych nauk oraz zasady „Ewangelii Miłości”.

Kluczową częścią badań będzie część pracy dotycząca **Polski i jej roli w zbawieniu świata**. Zgodnie z ideologią wiślańskiej grupy, zapowiedź **Nowej Ery** pojawia się w pismach proroków (przede wszystkim u Andrzeja Towiańskiego) oraz poetów mesjanistycznych (Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Zygmunt Krasiński). To oni położyli podwaliny pod **ezoteryczny mesjanizm polski**, którego przedstawienie jest kluczowe dla całego projektu. Ostatnia część badań obejmuje współczesne wiślańskim ezoterykom przekazy ze „świata ducha”, w których Polska jest Chrystusem Narodów a jej zbawcza misja zwana jest **„misterium zmartwychwstania Narodu”**.

Wiślańska wspólnota, której członków zjednoczyła misja głoszenia prawdy związanej ze zbawieniem ludzkości i świata posiada cechy **środowiska kultowego**, którego definicję w 1972 roku zaproponował Colin Campbell. Opracowanie koncepcji soteriologicznej wiślańskiej społeczności, która w tamtym okresie była jedną z najprężniej działających grup tego typu w Europie środkowo-wschodniej pozwoli uzupełnić luki w wiedzy dotyczącej alternatywnych form duchowości a także wpłynie na zrozumienie epoki i nurtów ezoterycznych, nie tylko tych powstałych w dwudziestolecium międzywojennym ale także tych współczesnych np. określanym mianem New Age.

Powodem podjęcia tej tematyki badawczej jest także próba zrozumienia filozofii i wartości wyznawanych przez członków wiślańskiego kręgu, które inspirowane były nie tylko **zachodnią tradycją ezoteryczną, spirytyzmem, teozofią czy okultyzmem, ale także polskim mesjanizmem**. Ten niezwykle ciekawy zbiór idei, postaw i dążeń tworzy barwny obraz, który odpowiednio przeanalizowany pozwoli na przedstawienie wiślańskiej grupy ezoterycznej jako wyjątkowego zjawiska na tle innych grup i organizacji działających w tamtym okresie.

Dla szerzenia efektów projektu, ale także dla dalszych badań porównawczych ważne jest to, aby wyniki pracy zaprezentować na międzynarodowych konferencjach naukowych oraz na łamach publikacji o szerokim zasięgu.